

Miquel S. Oliver a la Mallorca finesecular

L'intel·lectual va veure en la crisi del 98 una ocasió per canviar l'estructura de l'estat. En una sèrie d'articles que es van aplegar a 'La qüestió regional', (1899) Miquel dels Sants Oliver propugnava un estat de tipus confederal, articulats sobre un pacte entre iguals.

Enguany fa exactament cent anys que Miquel S. Oliver publicava al diari *La Almudaina* els articles que havien de formar el recull *La qüestió regional* (1899). Era la resposta en positiu d'un intel·lectual que va veure en la situació de crisi profunda de l'estat, posada aleshores en evidència per la pèrdua de les darreres colònies, l'ocasió propícia per a impulsar un canvi a fons de la concepció de la política i de la mateixa estructura jurídic-institucional d'Espanya.

Contra l'estat centralista, fet a imatge i semblança de la nació castellana, en va propugnar un altre de tipus confederal, concebut com a nacionalment plural i articulats sobre la base d'un pacte entre iguals. L'estat compost havia de ser la solució política a la naturalesa històrica d'Espanya, formada per diferents nacions d'origen medieval, amb les seves corresponents llengües i cultures. Precisament perquè va veure en la derrota colonial una ocasió que havia de propiciar una profunda rectificació, Oliver va percebre els fets de l'any 1898 sense cap mena de fatalisme i sense cap mena de depressió cívica ni moral.

L'autor de *La qüestió regional* no se sentia responsable de les conseqüències d'aquella crisi política, i no s'hi sentia per dues raons: primera, perquè com a intel·lectual ja havia alertat reiteradament que, d'aquell estat centralista i caciquil, no se'n podia esperar res de positiu; segona,

perquè ell se sentia membre d'un grup nacional –d'identitat catalana– que tenia una ben escassa responsabilitat en els fets, perquè del segle XVIII ençà havia estat marginat de la direcció política de l'estat. Per Oliver, el regionalisme, a més de ser un mitjà que permetria la recuperació de la identitat històrica i del dret a

Oliver també va proposar la creació d'una indústria turística que evitara l'emigració i millorara l'economia.

l'autogovern, era el mecanisme més adient per a regenerar la vida política, alliberant-la del llast del caciquisme i del centralisme, els quals, a més d'originar un estat de corrupció generalitzada i una administració partidista i ineficaç, asfixiaven les energies i les iniciatives de la societat civil de cada territori, de l'existència i la vitalitat de la qual Oliver era un decidit partidari.

La reivindicació regionalista d'Oliver era així mateix completada amb una sèrie de reivindicacions més. L'objectiu en tots els casos era coincident: es tractava

d'impulsar a l'illa un procés de nacionalització i de modernització. Recuperació de la identitat i de l'autogovern, de la llengua i la cultura, d'una actitud d'autoconeixement i d'autovaloració col·lectiva. I, a més a més, incorporar els nous corrents artístics sorgits a Europa al llarg de la segona meitat del segle XIX: en literatura, el parnassianisme i el simbolisme, el teatre d'idees i el vitalisme ibsenià; en pintura, l'impressionisme; en música, el nacionalisme musical, el wagnerisme i l'orfeonisme; en arquitectura, el modernisme i el decorativisme; en l'àmbit de les idees, Carlyle i Taine, i els corrents de pensament de signe voluntarista. El ventall de les referències culturals d'Oliver i els seus companys del grup de *La Almudaina*: Bartomeu Amengual, Gabriel Alomar, Joan Torrendell, Antoni Noguera, Rafel Ballester..., va experimentar, a cavall dels dos segles, una homologació amb les de la Barcelona modernista.

Aquest projecte modernitzador que descrivim encara va tenir, a més, uns altres caires. Va ser l'Oliver qui l'any 1890 va proposar la creació a Mallorca d'una indústria turística. En una llarga sèrie d'articles publicats a *La Almudaina* va argumentar els avantatges que se'n derivarien. Primerament d'ordre econòmic, és clar. D'aquesta manera es podria pal·liar el corrent migratori de jornaleros mallorquins cap a l'Amèrica del Sud, les xifres del qual pels voltants de 1890 eren

ARXIU

Retrat de Miquel S. Oliver. El seu paper en la consolidació d'una literatura en català i en la promoció de manifestacions artístiques de qualitat va ser cabdal.

realment alarmants. Però els avantatges també serien socials: la recepció dels turistes obligaria a millorar les comunicacions amb Barcelona, a crear una xarxa més còmoda i ràpida de vies de circulació interiors, a construir alguns hotels que oferissin el mateix nivell de confort que els de les més importants capitals europees, a assimilar costums més refinats, a introduir uns majors nivells d'higiene en aquella Palma que encara vivia encerclada entre les murades, a omplir els seus carrers de monuments i passeigs... El turisme seria un recurs econò-

mic i a la vegada un mecanisme que permetria l'equiparació de la vida mallorquina a la de l'Europa burgesa i urbana.

El somni nacionalitzador i modernitzador de M. S. Oliver no va tenir un final absolutament feliç. Ben aviat els partits dinàstics perderen el sentit de culpa que l'any 1898 els havia envaït i tornaren a les pràctiques caciquils i de dependència centralista. Per això la proposta regionalista d'Oliver no va tenir —a diferència de Catalunya— un grau suficient d'arrelament social i, per tant, de triomf electoral. Mallorca políti-

cament no va sortir dels seu estat de felicitat provinciana. En canvi, en l'àmbit de la cultura —val a dir que tan sols entre minories— es consolidaren una literatura en llengua catalana i manifestacions artístiques diverses d'una qualitat ben notable i perfectament homologables amb els llenguatges de la modernitat d'aquell moment històric. El paper d'Oliver en tot aquest procés de modernització de la societat mallorquina va ser, doncs, del tot cabdal.

Damià Pons